

Dosarul nr. 3ra-971/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud. M. Gandrabur)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Bostan, Gr. Dașchevici, V. Negru)

DECIZIE

08 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Aliona Miron

examinând recursul depus de Vasile Ivas,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Ivas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne, cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ,

împotriva deciziei din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins cererea de apel depusă de Vasile Ivas și s-a menținut hotărârea din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă :

La 08 iulie 2020 Vasile Ivas a depus cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne, solicitând recunoașterea ilegalității și netemeinicii deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Centru, mun. Chișinău nr. 91/2020/2152 din 11 martie 2020 și refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1175/20 din 23 iunie 2020 cu obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă, reieșind din vechimea în muncă de 35 ani 3 luni 14 zile, din media lunară pentru ultimele 12 luni calendaristice precedente concedierii din 01 martie 2020.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 30 martie 2011 s-a eliberat din funcția exercitată în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, cu stabilirea pensiei pe linia Ministerului Afacerilor Interne. La 08 iulie 2011 s-a reangajat, iar începând cu 28 februarie 2020 a încetat raportul de serviciu al funcționarului public cu statut special în corespundere cu Legea nr. 288 din 16 decembrie 2016.

Respectiv după eliberare, în luna martie 2020, a solicitat recalcularea pensiei, începând cu 01 martie 2020, însă i-a fost refuzat de către organul teritorial și organul național de asigurări sociale.

A apreciat refuzurile ca fiind neîntemeiate, iar pârâtul urmează să includă perioada 08 iulie 2011-28 februarie 2020 în vechimea în muncă cu recalcularea corespunzătoare a cuantumului pensiei.

Prin hotărârea din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Vasile Ivas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne cu privire la contestarea refuzului recalculării pensiei și obligarea recalculării pensiei.

Manifestând dezacordul cu hotărârea instanței de fond, în termenul prevăzut de lege, la 11 noiembrie 2020 Vasile Ivas a depus cerere de apel prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea hotărârii din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii (f.d.139-140).

Hotărârea motivată a fost expediată reclamantului la adresa electronica indicată în cererea de chemare în judecată, fiind recepționată de către destinatar (f.d.134). Apelul motivat a fost depus la 22 decembrie 2020 (f.d.146-150).

Prin decizia din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Vasile Ivas și menținută hotărârea din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La 18 august 2021, Vasile Ivas a depus recurs împotriva deciziei din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei contestate, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În susținerea cererii de recurs, Vasile Ivas a reiterat argumentele expuse în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel.

Referitor la decizia instanței de apel, a menționat că instanța de apel eronat a acceptat poziția organului de asigurări sociale, precum că nu este posibilă recalcularea pensiei deja stabilite. Or, dispozițiile legale prevăd expres posibilitatea recalculării pensiei în cazul survenirii unor circumstanțe ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Instanța de apel greșit a constatat că situația apelantului Vasile Ivas nu cade sub incidența art.61 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, or în cazul subsemnatului, este cert faptul că au survenit circumstanțe care cauzează modificarea mărimii pensiei și, respectiv, generează recalcularea acesteia, și anume desfășurarea serviciului în organele afacerilor interne în perioada 08 iulie 2011-28 februarie 2020, perioadă ce urmează a fi inclusă în vechimea în muncă.

A concluzionat că, atât instanța de fond, cât și cea de apel, injust au ajuns la concluzia respingerii acțiunii, deoarece nu există un motiv întemeiat pentru a refuza recalcularea pensiei și incorect au constatat caracterul legal al răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1175/20 din 23 iunie 2020.

A comunicat că a luat cunoștință cu decizia Curții de Apel din 27 aprilie 2021 și a primit o copie a acesteia la 02 august 2021.

Prin referința depusă la 06 octombrie 2021, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne și-a reiterat poziția expusă la examinarea fondului și a relatat că competența privind stabilirea și recalcularea pensiei revine Casei Naționale de Asigurări Sociale și Ministerul Afacerilor Interne nu se va expune asupra temeiniciei sau netemeiniciei recursului (f.d.201-202).

La 11 octombrie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus referință prin care a solicitat respingerea recursului ca fiind neîntemeiat sau inadmisibil (f.d.205-207).

În conformitate cu articolul 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Prin încheierea din 10 noiembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a declarat admisibil recursul depus de către Vasile Ivas împotriva deciziei din deciziei din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău și s-a numit spre examinare în complet de cinci judecători.

Conform articolului 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că recursul depus de către Vasile Ivas urmează a fi admis și casată decizia din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din considerentele ce urmează.

Potrivit art.248 alin.(1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În corespundere cu art.21 alin.(1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

Prin prisma art.194 alin.(2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

La fel, aplicabile sunt și prevederile art.244 alin.(2) coroborate cu art.231 alin.(2) din Codul administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap.III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap.II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

În sensul art.219 alin.(1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Cercetând starea de fapt în baza materialelor și lucrărilor dosarului, Colegiul constată că, prin hotărârea din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Vasile Ivas împotriva

Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne cu privire la contestarea refuzului recalculării pensiei și obligarea recalculării pensiei.

Manifestând dezacordul cu hotărârea instanței de fond, în termenul prevăzut de lege, la 11 noiembrie 2020, Vasile Ivas a depus cerere de apel prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea hotărârii din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii (f.d.139-140).

Prin notificarea din 28 decembrie 2021, Curtea de Apel Chișinău a comunicat intimatului Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoanei terțe Ministerului Afacerilor Interne apelul depus de Vasile Ivas și le-a explicat dreptul de a depune referință asupra criticilor formulate în apel, acordându-le termen de 10 zile de la recepționarea notificării pentru depunerea referinței (f.d. 151).

Ulterior, pentru ședințele din 30 martie 2021 și 27 aprilie 2021, Curtea de Apel Chișinău a expediat prin postă electronică participanților la proces citații, prin care i-a invitat pentru a participa la examinarea cauzei în ordine de apel în baza cererii de apel depuse de Vasile Ivas (f.d. 159,160,162,163).

Totodată, prin notificarea din 23 aprilie 2021 Curtea de Apel Chișinău a comunicat participanților la proces că, în conformitate cu prevederile pct.6 și 10 din Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, judecarea cauzei în ordine de apel va avea loc în procedură scrisă la 27 aprilie 2021 și a recomandat prezentarea pledoariilor în formă scrisă până la data ședinței de judecată (f.d. 164-166).

Judecând cauza în ordine de apel, în procedură scrisă, în lipsa părților, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 27 aprilie 2021 a respins cererea de apel depusă de Vasile Ivas și a menținut hotărârea din 03 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d.172-182).

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, instanța de recurs constată că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural și actele normative ale Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, valabile la acel moment, fiind violat dreptul litiganților la un proces echitabil.

La aspectul dat Colegiul constată că instanța de apel a decis judecarea cauzei în procedură scrisă, în lipsa participanților la proces, în baza Dispoziției nr.3 din 15 aprilie 2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, care *inter alia* prevedea la pct.10: „10. pentru cauzele nespecificate la pct.6, inclusiv prin derogare de la pct.7 din prezenta dispoziție, *cu consimțământul participanților* la proces, dezbaterile judiciare în primă instanță și instanța de apel se desfășoară în procedură scrisă, cu excepția cazurilor în care instanța apreciază că este necesară prezența participanților la ședința de judecată.

Dacă părțile și alți participanți la proces sunt reprezentați de avocați și/sau angajați ai persoanelor juridice de drept public sau privat, alți profesioniști, dezbaterile judiciare se desfășoară în procedură scrisă, cu excepția cazurilor în care instanța apreciază că este necesară prezența participanților la ședința de judecată.

În conformitate cu art.218 lit.a) din Codul administrativ, examinarea și soluționarea în fond a acțiunii în contencios administrativ are loc conform

prevederilor Codului de procedură civilă, cu următoarele excepții: examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrativ are loc în ședință publică, iar în cazuri de excepție stabilite de lege - în ședință închisă. Participanții la proces se citează; în citație se comunică locul, data și ora ședinței. *Dacă participanții la proces convin de comun acord, examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrativ are loc în procedură scrisă.*

Astfel, pct.10 din Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021 a stabilit o regulă generală pentru judecarea cauzelor nespecificate la pct.6, și anume „consimțământul participanților la proces”. În procedura administrativă această regulă derivă și din prevederile art.218 din Codul administrativ.

Totodată, Colegiul constată că, odată cu conferirea dreptului și a posibilității instanței de apel de a examina cauza în procedură scrisă, în lipsa participanților la proces, pct.10 din Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021 a mai instituit instanței de apel o obligație suplimentară, de a avea diligență sporită la examinarea cauzelor. Or, Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a oferit instanțelor de judecată posibilitatea de a alege cauzele care pot fi examinate în lipsa părților și cele în care instanța apreciază că este necesară prezența participanților la ședința de judecată.

În acest sens, Curtea de Apel Chișinău trebuia să țină cont de garanțiile procedurale ale unui proces echitabil, una dintre care este „prezența personală a litigantului și caracterul public al procesului”, care este garantat de art.10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.6 CEDO, art.117 Constituția Republicii Moldova, art.23 din Codul de procedură civilă și art.10 Legea privind organizarea judecătorească nr. 514 din 06 iulie 1995.

Dreptul la o „audiere publică” derivă din formularea articolului 6 CEDO și este un element al noțiunii de „echitate” și cuprinde printre altele dreptul la o audiere și dreptul prezenței personale în fața instanței a părții litigante într-un proces civil/contencios administrativ (Ekbatani c. Suediei, 26 mai 1988) și dreptul la participarea efectivă (T. și V. c. Regatului Unit, 16 decembrie 1999, §§83-89).

Una din formele publicității procesului civil este „publicitatea pentru părți”, care asigură părților dreptul de a participa efectiv la proces personal sau prin reprezentant. Acest principiu garantează dreptul litiganților de a fi prezenți personal la judecarea cauzei.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a remarcat în jurisprudența sa constată că, atunci când unei instanțe ierarhic superioare i se cere să examineze o cauză atât în fapt, cât și în drept și să intre în fondul cauzei, atunci instanța ierarhic superioară nu poate, ca o chestiune ce ține de aspectul echității procedurilor, să soluționeze cauza fără implicarea directă și fără audierea reclamantului împotriva căruia se adresează apelul sau este eventual adoptată hotărârea (cauzele Ekbatani c. Suediei, hotărâre din 26 mai 1988, Seria A nr. 134, §§14, 32; Popovici c. Moldovei, nr. 289/04 și nr. 41194/04, §§71-72, 27 noiembrie 2007; Ziliberberg c. Moldovei, nr. 61821/00, §41, 01 februarie 2005; Godorozea v. Moldova, nr. 17023/05, §32, 06 octombrie 2009; Bucuria c. Moldovei, nr. 10758/05, §24, 05 ianuarie 2010).

Așadar, instanța de apel trebuia să pună pe un cântar dreptul său, instituit prin Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021, de a examina cauza în procedură scrisă în lipsa participanților la proces și dreptul litiganților la un proces echitabil, care cuprinde *inter alia* dreptul lor de a fi audiați cu privire la chestiunile de drept și de fapt examinate de instanță și de prezenta probe în susținerea pozițiilor sale procesuale, cu atât mai mult că §1 al pct.10 din Dispoziția nr.3 din 15 aprilie 2021 indică expres că derogările de la pct.6 și pct.7 din Decizie pot avea loc doar cu consimțământul participanților la proces.

Cu titlu subsecvent, Colegiul învederează că o persoană poate renunța la dreptul de a fi prezent la examinarea cauzei, dar această renunțare trebuie să se facă într-o modalitate fără echivoc și să fie însoțită de măsuri minime de protecție a importanței sale (cauza Poitrimol c. Franței).

În condițiile speței, însă, litiganții nu au renunțat de bunăvoie de a participa la judecarea cauzei, deoarece instanța de apel nu le-a oferit oportunitatea de a fi invitați în ședința de judecată pentru o audiere publică și a explica personal situația sa în fața judecătorului.

Mai mult ca atât, notificarea prin care Curtea de Apel Chișinău a comunicat participanților la proces despre faptul că examinarea cauzei va avea loc în procedură scrisă și i-a informat despre posibilitatea de a depune pledoariile în formă scrisă, a fost expediată în adresa participanților la proces prin e-mail abia la 26 aprilie 2021, adică cu o zi înainte de ședința de judecată (f.d.166).

La aspectul dat Colegiul apreciază că extrasul din poșta electronică prin intermediul căreia a fost expediată notificarea, nu este o probă suficientă ce ar confirmă faptul când a fost livrată efectiv această notificare. Chiar și așa, instanța de recurs consideră că termenul de o singură zi, care a fost acordat participanților la proces ca să-și pregătească poziția de apărare a drepturilor sale în fața judecătorului și a redacta pledoariile, nu constituie un termen rezonabil, suficient și eficient, iar acest fapt contravine garanțiilor unui proces echitabil cuprinse în dispozițiile articolului 6 din CEDO.

Astfel, instanța de recurs constată că Curtea de Apel Chișinău la emiterea hotărârii din 22 aprilie 2021 a admis încălcări de procedură, care afectează dreptul părților la un proces echitabil.

Având în vedere împrejurările constatate, Colegiul lărgit consideră că prima instanță era obligată să creeze condiții corespunzătoare pentru ca apelantul să-și exercite în volum deplin drepturile sale procedurale și să aibă acces nemijlocit pentru a pleda în ședința de judecată publică.

În circumstanțele constatate și expuse supra instanța de recurs este în dificultate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea hotărâri date de Curtea de Apel Chișinău, de a verifica temeinicia și legalitatea acestei soluții.

Având în vedere că instanța de apel nu a asigurat subiecților participanți la raportul juridico-public litigios respectarea garanțiilor unui proces judiciar echitabil și contradictoriu, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia din 27 aprilie

2021 a Curții de Apel Chișinău și să restituie cauza instanței de apel, pentru o nouă judecare în ordine de apel, în alt complet de judecată

Conform art.258 alin.(3) și art.248 alin.(1) lit. d) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Vasile Ivas.

Se casează integral decizia din 27 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Ivas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, persoană terță Ministerul Afacerilor Interne, cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Maria Ghervas

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Aliona Miron